

ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ У НИШУ

ПРЕДЛОЖИ	26.02.2015.
СРОК	
02	346

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА У НИШУ

На седници Наставно-научног већа Правног факултета у Нишу која је одржана 12. фебруара 2015. године одлуком број 01-218/15 на основу члана 209. Статута Правног факултета у Нишу формирана је Комисија за оцену подобности докторске дисертације под називом : "Кривичноправна заштита полицијских службеника" кандидаткиње Марте Вујисић за јавну одбрану.

Комисија, после детаљног прегледа докторске дисертације, Наставно-научном већу подноси следећи

ИЗВЕШТАЈ

Докторска дисертација под називом : "Кривичноправна заштита полицијских службеника" кандидаткиње Марте Вујисић написана је на 341 страници компјутерски обрађеног текста, уз одговарајући проред, са укупно 412 напомена у фуснотама, углавном библиографског карактера. Литерарну подлогу овога рада чини укупно 137 домаћих и иностраних извора - уџбеници, књиге, монографије, приручници, коментари закона, збирке закона, збирке судске праксе и електронски извори, уз друге бројне научне и стручне радове објављене у часописима, реферате са саветовања и више законских прописа.

За израду докторске дисертације кандидаткиња Марта Вујисић је изабрала тему под насловом : "Кривичноправна заштита полицијских службеника". Ради се о правно-теоријској и судско-практичној анализи изузетно значајних института у оквиру посебног дела кривичног права - систему кривичних дела којима се штите живот, тело и слобода полицијских службеника, односно законито, ефикасно, квалитетно и благовремено вршење њихове службене дужности. То је систем више кривичних дела предвиђених у : 1) Кривичном законнику у групама кривичних дела против : а) живота и тела, б) слобода и права и в) државних органа и 2) Закону о јавном реду и миру која заузимају значајан удео у обиму, динамици и структури криминалитета од најстаријих времена до данашњих дана.

Кандидаткиња је у свом раду истакла да се од најстаријих времена до данас у структури криминалитета јављају кривична дела којима се повређује или угрожава живот, тело или слобода полицијских службеника (припадника полиције или органа унутрашњих послова), односно њихово законито, ефикасно, благовремено и

квалитетно обављање службене дужности у оквиру јавне или државне безбедности, односно одржавања јавног реда и мира. То је скуп различитих облика и видова испољавања противправног, углавном, насилничког, понашања појединаца и група која су управљена против : 1) полицијских службеника, 2) њихове службене дужности, али и 3) државе чији симбол они представљају.

Од најстаријих времена до данашњих дана сва савремена кривична законодавства (било у оквиру основног или споредног законодавства) предвиђају више кривичних дела која примарно штите личност полицијских службеника, њихову полицијску професију, али и државу чији симбол они представљају. За учиниоце ових кривичних дела предвиђене су различите врсте и мере казни, па и најтежа казна коју прописује конкретно кривично законодавство (за убиство полицијског службеника). Овде се ради о кривичним делима која се врше у доба мира, иако је очигледно да постоји велики број међународних кривичних дела која се врше на штету ових лица, а која представљају ратне злочине.

Све то указује на велики значај свеобухватног научног истраживања појма, карактеристика, садржине, врсте, елемената, правне природе, основа, начина и граница прописивања кривичних дела која су управљена на полицијске службенике у упоредном и домаћем кривичном праву (од најстаријих времена до данашњих дана), посебно када се има у виду утицај резултата оваквих истраживања : прво, на законодавца у правцу унапређивања кривичноправних, кривичнопроцесних, криминалистичких и криминалополитичких решења у законском тексту *de lege ferenda* при законодавној реформи у области кривичног права, друго, за унапређење обуке, опреме и система превентивних мера за заштиту полицијских службеника у обављању полицијске професије у оквиру Министарства унутрашњих послова и треће, за судску праксу код правилне, квалитетне и законите примене законских и подзаконских одредби код правне квалификације појединих кривичних дела против полицијских службеника.

Структурално је рад подељен у пет глава уз увод и закључак. То су : 1) положај полицијских службеника у позитивном праву Републике Србије, 2) историјски развој кривичноправне заштите полицијских службеника, 3) кривичноправна заштита полицијских службеника у упоредном законодавству, 4) кривичноправна заштита полицијских службеника у праву Републике Србије и 5) кривичноправна заштита полицијских службеника у статистичкој и судској пракси.

У уводном делу (стр. 7-26) кандидаткиња Марта Вујисић је изложила проблем, предмет, циљ и методе научног истраживања, хипотетички оквир, варијабле и индикаторе, те научну и друштвену оправданост истраживања, где је истакла да од најстаријих времена до данашњих дана сва друштва покушавају да пронађу ефикасан, квалитетан и законит систем мера за спречавање и сузбијање напада, повреде или угрожавања полицијских службеника у вршењу полицијске професије (службене дужности). У даљем току уводног излагања кандидаткиња је указала на широк спектар различитих питања која је обрадила у свом раду, а која практично одређују појам, елементе, карактеристике, садржину, обележја бића, облике

испољавања у основном, привилегованом и квалификованом облику појединих кривичних дела која су управљена против полицијских службеника у националном и иностраном кривичном законодавству.

У првој глави под називом : "Положај полицијских службеника у позитивном праву Републике Србије" (стр. 27-114) кандидаткиња је извршила правну анализу места, улоге и положаја полицијских службеника у нашем праву. Овде су на бази законских и подзаконских решења (уредби и правилника) у чијој се основи налази Закон о полицији анализирани теоријски и практични аспекти појма и врсте полицијских службеника; појам, врсте и карактеристике полицијских послова као посебне врсте управноправних послова; појам, садржина, карактеристике и врсте овлашћења полицијских службеника; појам, врсте, начин и поступак употребе средстава принуде; дисциплинска и материјална одговорност и обавезе полицијских службеника; услови за заснивање радног односа у полицији, те ризик полицијске професије који одражава висок степен њихове физичке и психичке угрожености у обављању полицијских послова уопште, а посебно полицијских службеника који обављају нарочито ризичне послове и задатке као што су : униформисани припадници полиције, припадници специјалних полицијских јединица, припадници жандармерије или полицијски службеници у својству прикривених иследника.

У другој глави под називом : "Историјски развој кривичноправне заштите полицијских службеника" (стр. 115-147) кандидаткиња се бавила правноисторијском анализом одредби више закона из различитих историјских периода који прописују кривичну одговорност и кажњавање за различите облике и видове испољавања кривичних дела против полицијских службеника или лица која обављају полицијску професију од најстаријих времена до данашњих дана. Овде је материја подељена у три целине : а) кривична дела у писаним правним споменицима Србије средњег века где су анализирани одредбе Душановог законика и Закона о рудницима деспота Стефана Лазаревића, б) кривична дела у писаним правним споменицима Србије у 19. веку где су предмет правне анализе били : Закон проте Матеје Ненадовића, Карађорђево Криминално законик, Закон којим се прописују казне за бунтовништво и издајство против државног поретка, Казнитељни законик за полицајне преступке и Казнитељни (криминални) законик за Књажество Србију и в) кривична дела у писаним правним споменицима Србије у 20. веку где су анализирани следећи правни извори : Кривични законик за Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца, Кривични законик ФНР Југославије, Кривични закон СР Србије, Закон о јавном реду и миру и Кривични законик Републике Србије.

У трећој глави под називом : "Кривичноправна заштита полицијских службеника у упоредном законодавству" (стр. 149-196) је изложена правнотеоријска анализа различитих облика и врста кривичних дела која су управљена против полицијских службеника у више упоредних кривичних законодавстава чиме је створена солидна основа за суптилну правну анализу и упоређивање ових законских решења са сличним решењима у Републици Србији што може бити од користи и нашем

законодавцу при формулисању будућих законских решења у овој области. Излагање у овом делу докторске дисертације је подељено у више целина. То су: а) закони англосаксонског правног подручја (где су анализирани закони : Велике Британије, Канаде и САД, а овде Законик САД, Законик државе Вашингтон и Законик државе Калифорније), б) закони евроконтиненталног правног подручја (где су анализирани закони : Мађарске, Немачке, Словачке, Француске и Шведске), в) закони источноевропског правног подручја (где су анализирани закони : Бугарске, Естоније, Румуније, Руске федерације и Украјине) и г) закони бивших југословенских република (где су анализирани закони : Босне и Херцеговине, Македоније, Словеније, Хрватске и Црне Горе). Овај део рада је завршен коментаром и анализом појединих упоредноправних решења међусобно и у односу на слична решења у кривичном законодавству Републике Србије. Посебну вредност овог дела рада управо чини велика шароликост и богатство посматраних и анализираних упоредноправних решења о кривичноправној заштити полицијских службеника у савременом кривичном праву.

Следећи део излагања у четвртој глави под називом : "Кривичноправна заштита полицијских службеника у праву Републике Србије" (стр. 197-254) се бави анализом појединих кривичних дела која су управљена против живота, тела и слобода полицијских службеника, односно законитог, ефикасног, благовременог и квалитетног обављања њихове службене дужности. Ту су изложени на бази теоријских, законских и судскопрактичних аспеката појам, карактеристике, елементи, садржина, врсте и облици испољавања појединих кривичних дела против полицијских службеника, као и обележја њиховог бића : објект заштите, радња извршења, начин и средство, својство пасивног субјекта, својство учиниоца, облик кривичне и прописане казне сходно законским решењима из Кривичног законика и Закона о јавном реду и миру.

Излагања у овом делу рада, која су заснована на домаћој и иностраној правној теорији и судској пракси домаћих судова, посвећена су анализи већег броја кривичних дела сходно законској систематици и то : 1) кривичних дела против живота и тела где спадају : а) убиство службеног или војног лица при вршењу службене дужности и б) убиство судије, јавног тужиоца, заменика јавног тужиоца или полицијског службеника у вези са вршењем службене дужности, 2) кривичних дела против слобода и права човека и грађанина : угрожавање сигурности, 3) кривичних дела против државних органа : а) спречавање службеног лица у вршењу службене дужности, б) напад на службено лице у вршењу службене дужности и в) учествовање у групи која спречи службено лице у вршењу службене радње и 4) кривичног дела из Закона о јавном реду и миру : ометање овлашћеног службеног лица у обављању послова безбедности или одржавања јавног реда и мира.

Следећа глава ове докторске дисертације под називом : "Кривичноправна заштита полицијских службеника у статистичкој и судској пракси" (стр. 255-310) се бави емпиријским истраживањем места, улоге, значаја и обима испољавања кривичних дела против полицијских службеника са аспекта политике кривичног гоњења, односно казнене политике судова. Излагање у овом делу рада је подељено у две

целине. Прво су анализирани, на бази статистичких података Републичког завода за статистику, конкретни случајеви из судске праксе у временском периоду од 2008. до 2013. године на основу чега се могао извући закључак о обиму, динамици и структури кривичних дела против полицијских службеника (покушаних и свршених) и њиховом уделу у укупном броју извршених кривичних дела, односно у броју извршених кривичних дела против државних органа у Републици Србији у посматраном периоду. На овом месту су анализирани подаци за следећа кривична дела : а) спречавање службеног лица у вршењу службене радње, б) напад на службено лице у вршењу службене дужности и в) ометање овлашћеног службеног лица у обављању послова безбедности или одржавања јавног реда и мира.

Потом је анализирана политика кривичног прогона од стране јавног тужилаштва учинилаца кривичних дела против полицијских службеника : а) спречавање службеног лица у вршењу службене радње, б) напад на службено лице у вршењу службене дужности и в) ометање овлашћеног службеног лица у обављању послова безбедности или одржавања јавног реда и мира у посматраном периоду. На бази статистичких података о наведеним кривичним делима анализиран је однос пријављених и оптужених учинилаца кривичних дела ове врсте, односно однос оптужених и осуђених учинилаца ових кривичних дела што може да укаже на проблеме у доказивању пријављених кривичних дела против полицијских службеника, као и структура оптужених и осуђених лица према полу за наведена кривична дела.

На овом месту је затим подвргнута детаљној анализи и казнена политика судова у погледу изречених казни и других кривичних санкција (условних осуда, судских опомена и васпитних мера), као и број ослобађајућих пресуда према учиниоцима кривичних дела против полицијских службеника чиме ово емпиријско истраживање представља солидну основу за законодавца, али и за надлежне правосудне органе у правцу заузимања начелних правних схватања у погледу начина, правца и обима примене појединих мера ове врсте као средстава у сузбијању и спречавању криминалитета уопште, а посебно криминалитета који је управљен према полицијским службеницима. Другу целину у последњој глави ове докторске дисертације представља анализа више судских пресуда донетих од стране различитих судова у Републици Србији поводом пресуђења појединих кривичних дела против полицијских службеника што указује илустративно на начин правне квалификације појединих животних случајева у пракси правосудних органа и могуће проблеме у том поступку.

Том делу докторске дисертације следи : "Закључак" (стр. 311-330) са предлогом мера за повећање ефикасности надлежних органа кривичног правосуђа у примени појединих мера и средстава како би се унапредио систем кривичноправне заштите полицијских службеника. Наравно, да је на овом месту изложен и предлог мера за отклањање уочених недостатака у законским прописима и њиховој примени у свакодневној пракси приликом примене законских решења код појединих кривичноправних, али и превентивних мера уопште.

Систематска и целовита обрада појма, карактеристика, садржине, елемената, врсте и облика испољавања кривичних дела против полицијских службеника прописаних у Кривичном законнику и Закону о јавном реду и миру и система кривичних санкција за њихове учиниоце, те анализа односа ових кривичних дела у упоредном кривичном законодавству са решењима која познаје кривично законодавство Републике Србије, те анализа ових кривичних дела у писаним правним споменицима у Србији од Душановог законика до закона из 21. века у теорији, пракси и судској статистици, у кривичноправном, криминалистичком, кривичнопроцесном, криминолошком и криминалнополитичком смислу захтевало је и примену одговарајућих научних метода. Поред употребе општих метода (метода анализе садржаја, метода дескрипције и метода научног објашњења) за целовиту обраду ове теме била је потребна и примена метода који су иманентни друштвеним, а посебно правним наукама. Стога је у обради посматраних тема у раду била неизбежна примена и нормативно-догматског, аналитичко-дескриптивног, статистичког, упоредно-правног и историјско-правног метода.

То значи да су приликом наведеног истраживања били коришћени методолошки поступци и технике које се иначе уобичајено користе у истраживачкој пракси, односно у истраживањима правних института, међу које свакако спадају институти посебног дела кривичног права – поједина кривична дела која за објект заштите имају полицијске службенике и њихову полицијску професију (службену дужност). Истовремено су била такође извршена и потребна емпиријска истраживања ради прикупљања неопходних података о проблемима који се јављају у практичној, непосредној примени законских решења од стране суда у поступку правне квалификације ових кривичних дела у свакодневном раду при решавању конкретних животних ситуација.

ЗАКЉУЧАК И ПРЕДЛОГ

После детаљног разматрања докторске дисертације: "Кривичноправна заштита полицијских службеника" Комисија закључује да пред кандидаткињом није био нимало лак и једноставан задатак. Требало је, наиме, проучити и анализирати обимну домаћу и инострану законску и правнотеоријску литературу, као и актуелну судску праксу која се односи на прописивање различитих облика и видова угрожавања живота и телесног интегритета полицијских службеника, као и законитог, ефикасног, благовременог и квалитетног обављања њихове службене дужности од најстаријих времена до данас, како у кривичном праву Републике Србије, тако и у упоредном кривичном законодавству.

Ради се, наиме, о институтима посебног дела кривичног права који су се историјски појавили паралелно са настанком државе и права уопште, када се јављају и први органи за примену правних норми и заштиту правног поретка. Та кривичноправна заштита полицијских службеника је имала континуиран ток и у свим кривичним законима у Србији од периода Душановог законика до данас прописивана је

одговорност и кажњивост за кривична дела која су управљена на повреду или угрожавање полицијских службеника и њихове службене дужности будући да се ради о високоризичној професији. То указује на актуелност и значај изучавања различитих, често и специфичних облика напада, повреде или угрожавања живота и телесног интегритета полицијских службеника и њихове службене дужности у домаћем и упоредном кривичном законодавству, али и у судској и статистичкој пракси.

Све је то побудило пажњу не само стручне, већ и опште јавности јер напад на полицијске службенике као симболе државе, представља истовремено напад и на саму државу. Но, и поред тога, проблематика кривичноправне заштите полицијских службеника није у нашој држави у довољној мери до сада систематски, комплексно и продубљено посматрана и анализирана (о чему сведочи готово непостојање монографских или обимнијих публикација на ову тему).

Кандидаткиња је при писању ове дисертације успела да кроз анализу бројних домаћих и иностраних извора да преглед и критички осврт на историјски развој, појам, природу, елементе, карактеристике, садржину, облике испољавања, обележја бића кривичних дела којима се штите полицијски службеници, а која су прописана у Кривичном закону и Закону о јавном реду и миру, и то не само са становишта упоредног кривичног законодавства и правне теорије, већ још више са аспекта судске праксе и потребе решавања бројних спорних ситуација у непосредној пракси. Анализирајући карактеристике различитих облика и видова испољавања кривичних дела против полицијских службеника у савременом кривичном праву, кандидаткиња је савладала низ потешкоћа одређујући услове, начин и домете примене правних решења (садржаних у домаћем и иностраном кривичном законодавству и судској и статистичкој пракси) и правилно уочавајући могуће проблеме, недоследности и дилеме у примени правних решења у конкретним животним ситуацијама у судској пракси, те дајући предлоге за њихово разрешење и превазилажење.

Међу посебним квалитетима по којима се издваја ова докторска дисертација је свакако свеобухватно теоријско, практично, историјскоправно и упоредноправно посматрање и анализа појма, елемената, карактеристика, облика испољавања, обележја бића основних, привилегованих и квалификованих облика кривичних дела управљених против полицијских службеника и њихове службене дужности, те система кривичних санкција за њихове учиниоце, не само у области домаће и иностране теорије кривичног права, већ још више у судској и статистичкој пракси. Досадашња кривичноправна литература (и то не само домаћа) је без оправдања игнорисала бројна питања везана за различите аспекте спречавања и сузбијања могућих облика и видова повреде или угрожавања полицијских службеника при обављању службене дужности у домаћем и иностраном кривичном праву. При обради постављене теме, кандидаткиња се није задржала само на пуком интерпретирању позитивноправне домаће и иностране литературе, већ је аргументовано и полемички износила и бранила своја оригинална гледишта.

Овакав приступ кандидаткиње, који је за сваку похвалу, је ипак код неких обрађених питања био мање успешан и мање доследан, а уочена су и извесна понављања и преопширности у мањој мери, што не умањује укупан квалитет рада. Напротив, овако интерпретирана проблематика кривичноправне заштите полицијских службеника у националном и упоредном кривичном праву, у судској и статистичкој пракси, несумњиво ће наићи на добар пријем не само стручне, већ и опште читалачке публике. Рад је, иначе, свеобухватан, комплексан, зналачки структурисан и научно фундиран, што му уз коришћење обимне домаће и иностране правне литературе, судске и статистичке праксе и законских текстова различитих кривичноправних система, уз одговарајући научни инструментаријум даје висок ниво квалитета. На, то уосталом указује и солидан правнички језик, као и јасан и разумљив стил приповедања кандидаткиње.

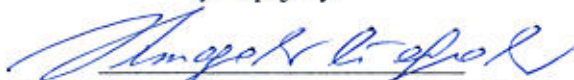
Стога Комисија закључује да докторска дисертација кандидаткиње Марте Вујисић под називом : "Кривичноправна заштита полицијских службеника" представља резултат самосталног и оригиналног научног рада из области кривичног права. Кандидаткиња је у раду прикупила, систематизовала и анализирала постојећу домаћу и инострану историјскоправну, правнотеоријску, законску и судскопрактичну литературу и својим радом дала одређени допринос науци кривичног права.

Пошто су испуњени услови предвиђени Статутом Правног факултета у Нишу, Комисија закључује да је докторска дисертација : "Кривичноправна заштита полицијских службеника" кандидаткиње Марте Вујисић подобна за јавну одбрану, па предлаже Наставно-научном већу Правног факултета у Нишу да усвоји Извештај о подобности докторске дисертације и формира Комисију за јавну одбрану.

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

проф. др Борислав Петровић
редовни професор Правног факултета
у Сарајеву

доц. др Душица Миадиновић Стефановић
доцент Правног факултета у Нишу

проф. др Драган Јовашевић
редовни професор Правног факултета
у Нишу (писац извештаја)